

Parlamentul
Republicii Moldova

CGJ-07 nr. 552
13 septembrie 2022

Secretariatul Parlamentului Republicii Moldova

Direcția generală juridică

AVIZ

la proiectul de lege pentru adoptarea Codului electoral
(nr. 288 din 13.07.2022)

Direcția generală juridică a examinat proiectul de lege sus-menționat, conform prevederilor art. 54 din Regulamentul Parlamentului și ale Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative și comunică următoarele.

I. Observații generale

1. Proiectul este înaintat cu titlu de inițiativă legislativă de către un grup de deputați în Parlament în conformitate cu art. 73 din Constituția Republicii Moldova și art. 47 din Regulamentul Parlamentului.

Conform notei informative prezentul proiect de lege a fost elaborat de Comisia Electorală Centrală, având drept scop îmbunătățirea cadrului legislativ electoral. Astfel, prin prezenta inițiativă se intenționează perfecționarea procedurilor electorale, înlăturarea ambiguităților și contradicțiilor între Codul electoral și alte legi, dar și implementarea recomandărilor formulate în rapoartele misiunilor naționale și internaționale de observare a alegerilor.

2. Referitor la procedura de înaintare spre examinare în Parlament, atenționăm că:

- potrivit art. 30 lit. e) din Legea nr. 100/2017, în cazul în care realizarea noilor reglementări necesită cheltuieli financiare și de altă natură nota informativă trebuie să conțină informații privind fundamentarea economico-financiară. În contextul celor menționate remarcăm lipsa în conținutul notei informative ce însoțește proiectul a informației ce ar confirma faptul că ar fi fost făcută o estimare a cheltuielilor sau ar fi fost efectuate anumite calcule economico-financiare pe marginea modificărilor propuse prin prezentul proiect de lege;

- la art. 47 alin. (6) din Regulamentul Parlamentului este statuat că, la proiectul de act legislativ se anexează rezultatele expertizelor și cercetărilor efectuate, precum și rezultatele consultărilor publice;

- conform art. 58 din Regulamentul Parlamentului proiectele de acte legislative și propunerile legislative înaintate de deputați se remit Guvernului spre avizare;

Necesitatea avizării proiectului de către Guvern reiese și din faptul că realizarea proiectului va atrage cheltuieli de la bugetul de stat, iar conform art. 131 alin. (4) din Constituție orice propunere legislativă sau amendament care atrage majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau împrumuturilor, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare, pot fi adoptate numai după ce sunt acceptate de Guvern. Această condiție imperativă necesită a fi respectată, or, nerespectarea ei constituie o încălcare a procedurii stabilite de Constituție în materie de legiferare în domeniul bugetar (a se vedea Hotărârile Curții Constituționale nr. 29/2001, § 6; nr. 2/2014, §§ 48 și 74; nr. 11/2014, § 42; nr. 23/2019; nr. 8/2021, § 84).

II. Observații de ordin tehnico-juridic.

1. Conform prevederilor art. 54 alin. (5) din Legea nr. 100/2017, *„dacă o noțiune sau un termen poate avea înțelesuri diferite, în proiect se stabilește semnificația acestuia în context pentru a asigura înțelegerea corectă a noțiunii sau a termenului respectiv și pentru a evita interpretările neuniforme”*. Dat fiind faptul că noțiunea de *„partide politice”* este definită suficient de explicit prin norma art. 1 alin. (1) din Legea nr. 294/2007 privind partidele politice, întru evitarea dublării normelor legale și respectarea prevederilor art. 54 din Legea nr. 100/2017 recomandăm excluderea noțiunii date din conținutul **art. 1** din proiect.

1.1. Întru evitarea tautologiilor în conținutul actului normativ recomandăm excluderea textului *„precum și asupra demiterii Președintelui Republicii Moldova ori revocarea primarului unei localități”* din definiția noțiunii *„referendum”*.

2. În conținutul **alin. (2) din art. 8** este prevăzut că, *„prin derogare de la alin. (1) alegerile în unele circumscripții electorale sau secții de votare pot fi desfășurate, din motive obiective, pe parcursul a două zile (sâmbătă și duminică)”*.

Conform art. 54 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 100/2017 *„conținutul proiectului se expune într-un limbaj simplu, clar și concis, pentru a se exclude orice echivoc”*.

La pct. 50 și 51 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 26/2016 se menționează că, testul preciziei legii impune ca legea, în situațiile în care oferă o anumită marjă de discreție, să indice cu suficientă claritate limitele acesteia. Tot aici Curtea a reținut că, la elaborarea unui act normativ legiuitorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor de calitate. Astfel, pentru a exclude orice echivoc, textul legislativ trebuie să fie formulat clar, fluent și inteligibil, fără dificultăți sintactice și pasaje obscure.

În aceste condiții remarcăm caracterul incert, ambiguu și potențial coruptibil al textului „*din motive obiective*” de la **art. 8 alin. (2)** din proiect. Întru respectarea exigențelor stabilite prin Hotărârea Curții Constituționale vis a vis de conținutul actelor normative, textul proiectului ar trebui să stabilească expres motivele care ar determina organizarea alegerilor pe parcursul a două zile.

2.1. Reieșind din cele expuse, întru asigurarea preciziei legii și evitarea unor conflicte de ordin juridic, la elaborarea unui act normativ legiuitorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor de calitate. În acest sens, recomandăm completarea conținutului articolului dat cu prevederi prin care pe lângă zilele de desfășurare a alegerilor să fie stabilit expres și orele de votare în țară, și peste hotare (în cazul în care acestea diferă).

3. Codul bunelor practici în materie electorală evidențiază trei elemente considerate a fi factori decisivi în determinarea rezultatelor scrutinului. Astfel, la pct. 64 este statuat că „*necesitatea de a garanta stabilitatea nu privește, în practică, atât principiile fundamentale a căror contestare formală este greu de imaginat, cât cea a unor reguli mai precise ale dreptului electoral, în special a celor care reglementează **sistemul electoral propriu-zis, componenta comisiilor electorale și constituirea teritorială a circumscripțiilor.***”

Întru garantarea stabilității procesului electoral, precum și întru evitarea manipulării în favoarea partidului la putere, sau a unei tentative de manipulare, Codul menționat nu recomandă modificarea acestor trei elemente cu puțin timp înainte de alegeri (mai puțin de un an).

În acest context propunem completarea, după cuvintele „*Sistemul electoral*” din **art. 11 alin. (1)** din proiect cu cuvintele „*componenta Comisiei Electorale Centrale*”.

3.1. Considerăm binevenită norma de la **art. 11 alin. (2)** din proiect, însă, remarcăm caracterul ambiguu și declarativ al acesteia. Din conținutul normei reiese că toate proiectele de modificare a Codului electoral, indiferent de obiectul de modificare și de subiecții cu drept de inițiativă, urmează a fi prezentate Comisiei Electorale Centrale spre avizare. Totodată, textul de la **art. 11 alin. (2)** nu determină caracterul avizului elaborat de către Comisia Electorală Centrală.

Întru asigurarea funcționalității normei respective și ținând cont de frecvența modificării legislației electorale, precum și pentru evitarea unor eventuale eschivări de la aplicarea ei propunem revizuirea conținutului normei date și menționarea în text a obligației de transmitere a proiectelor de acte normative din domeniu spre avizare Comisiei Electorale Centrale (cel puțin, a celor care au impact major cu indicarea expresă a domeniilor asupra cărora ar fi just ca Comisia Electorală Centrală să se expună). Ar fi binevenit de specificat în proiect etapa la care autorii urmează să prezinte proiectele spre avizare (până la înregistrarea oficială a proiectelor de modificare sau după), precum și termenul de avizare.

3.2. Tot aici, întru asigurarea respectării principiului stabilității dreptului electoral recomandăm includerea în conținutul art. 11 a normei prin care să fie statuat că: *„Prezenta lege nu poate fi modificată în anul în care au loc alegeri generale, respectiv după anunțarea datei unui referendum național.”*

4. Conform art. 54 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 100/2017 terminologia utilizată în proiectele actelor normative este constantă și uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative în vigoare. În aceste condiții atragem atenția la conținutul neuniform al prevederilor **art. 13 alin. (1) lit. a)** din proiect în raport cu prevederile stabilite de Legiuitor la pct. 3 din anexa la Legea nr. 101/2008 cu privire la Concepția Sistemului informațional automatizat de stat “Alegeri”. Întru evitarea neconcordanțelor recomandăm revizuirea normei din proiect și ajustarea la cadrul legal în vigoare.

4.1. Întru asigurarea preciziei normei în conținutul **alin. (2) al art. 13** din proiect este necesar să se facă trimitere la prevederile pct. 20 din anexa la Legea nr. 101/2008 unde se regăsesc prevederi ce vizează *„Interacțiunea cu alte sisteme informaționale”*.

5. Ținând cont de prevederile **art. 16 alin. (2) lit. a)** considerăm inoportun păstrarea normei de la lit. b) alin. (2) al aceluiași articol și propunem excluderea acesteia.

5.1. În vederea asigurării unui tratament echitabil, precum și întru evitarea utilizării ilicite a resurselor administrative în perioada electorală recomandăm completarea prevederilor **art. 16 alin. (3) lit. b)** din proiect cu textul *„secretarul general al Aparatului Președintelui Republicii Moldova, secretarul general al Parlamentului”*.

6. Cu referire la prevederile **art. 20 alin. (1)** din proiect în ceea ce privește desemnarea membrilor Comisiei Electorale Centrale atragem atenția autorilor la prevederile pct. 3.1. din Linii Directoare (Codul bunelor practici electorale), adoptate de către Comisia de la Veneția în cadrul celei de-a 51-a sesiuni plenare (Veneția, 5-6 iulie 2002) unde este prevăzut că, Comisia Electorală Centrală ar trebui să includă: „cel puțin un magistrat; *delegați ai partidelor deja reprezentate în parlament sau care au obținut cel puțin un anumit număr de voturi; aceste persoane trebuie să dețină competențe în materie electorală și nu trebuie să participe la campania electorală”*.

Tot aici, cu titlu de recomandare pentru a fi incluși în lista membrilor Comisiei Electorale Centrale sunt menționați și *„un reprezentant al Ministerului de Interne; reprezentanți ai minorităților naționale”*.

6.1. La **art. 20 alin. (6)** este necesar de specificat că prevederile primei propoziții din această normă se aplică cu excepția cazului când membrul Comisiei Electorale Centrale era în exercitarea celui de al doilea mandat consecutiv.

7. Cu titlu de observație generală, recomandăm completarea **Capitolului I** din proiect cu un articol prin care să fie stabilite/enumerate expres documentele în baza cărora se votează (în țară, peste hotare).

8. Ținând cont de conținutul noțiunii „*concurenți electorali*” de la art. 4 din proiect, întru evitarea tautologiilor juridice (art. 54 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 100/2017), la **art. 22 alin. (2) lit. b)** cuvintele „*partidele politice*” se vor exclude.

8.1. La **art. 22 alin. (4)** se va face trimitere expresă la Legea nr. 199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică.

9. Remarcăm caracterul potențial coruptibil a normei **art. 23 alin. (2) lit. h)** unde este prevăzut că, membrul Comisiei Electorale Centrale este eliberat din funcție de către autoritatea care l-a numit, în caz de „*constatare a incompetenței profesionale grave și evidente*”. În condițiile în care în conținutul actului normativ nu sunt statuate expres criteriile de apreciere, aceasta poate atrage interpretări, aplicări abuzive.

10. Întru asigurarea preciziei normei la **art. 25 lit. t)** din proiect după cuvântul „*condițiile Codului contravențional*” se va scrie textul „art. 4237 din Codul contravențional”.

11. Ținând cont de conținutul noțiunii „*Comisia Electorală Centrală*” de la art. 4, precum și de competențele funcționale ale acesteia, nu este clară specificarea/precizarea expusă la **art. 27 lit. t)**. Considerăm eronat și inoportun păstrarea normei menționate în redacția dată.

12. La **art. 28 alin. (1) pct. 4) lit. a)** propunem de a substitui cuvintele „*a mai multor secții de votare*” cu cuvintele „*a secțiilor de votare*”.

13. La **art. 32 alin. (2)** întru evitarea unor eventuale neconcordanțe, referitor la entitățile „*întreprinderi, instituții și organizații*” recomandăm să fie specificat tipul de proprietate al acestora. Tot aici, după cuvintele „*partide politice*” se va introduce textul „*blocuri electorale,*”.

14. **Art. 17 alin. (3)** din proiect prevede că, „consiliile electorale de circumscripție de nivelul al doilea sunt organele electorale care activează permanent”. Prin conținutul **art. 35 alin. (1)** din proiect autorii stabilesc numărul „de cel puțin 7 și de cel mult 11 persoane” totodată, la alin. (3) și (4) al aceluiași articol este prevăzut că „în componența consiliului electoral de circumscripție de nivelul al doilea activează, cu statut permanent, președintele acestuia, care este numit în funcție de către Comisia Electorală Centrală, fiind supus reglementărilor Legii nr. 158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public.” Ceilalți membri ai consiliului electoral de circumscripție de nivelul al doilea sunt desemnați cu cel puțin 55 de zile înainte de ziua alegerilor.

Întru evitarea unor neconcordanțe dintre normele care au același obiect de reglementare recomandăm revizuirea/conformarea conținutului articolelor menționate.

15. Necesită a fi precizate prevederile ce se referă la dreptul Comisiei Electorale Centrale de a constitui secții de votare și birouri electorale ale secțiilor de votare „și în alte cazuri” (**art. 38 alin. (16)** din proiect).

16. Întru evitarea unor eventuale interpretări abuzive precum și, întru eliminarea caracterului potențial coruptibil al unor prevederi, recomandăm revizuirea conținutului proiectului dat întru evitarea/excluderea normelor din proiect care ar favoriza corupția și/sau acțiunile cu caracter coruptibil, precum și normele generale care admit interpretări neuniforme și /sau abuzive. Drept exemplu remarcăm la **art. 39** cuvintele „*pot fi organizate*”, **art. 40 alin. (1)** cuvintele „*poate organiza*” caracterul permisiv al acestor norme, poate atrage interpretări în defavoarea asigurării unui scrutin democratic și realizarea dreptului de a alege pentru toți cetățenii Republicii Moldova.

17. Ținând cont de conjunctura politică actuală din Republica Moldova în cadrul consiliilor locale, precum și de faptul că în mare parte aceasta coincide cu numărul partidelor politice reprezentate în Parlament recomandăm revizuirea **art. 38 alin. (10)** prin prisma pct. 36 din Codul bunelor practici în materie electorală în partea ce ține de reprezentarea partidelor politice. Tot aici apare întrebarea: cât de corect va fi atunci când în urma desemnării membrilor biroului electoral al secției de votare, conform prevederilor **art. 38 alin. (10)** unele partide politice vor avea câte doi sau mai mulți reprezentanți în cadrul acestuia?

17.1. Întru evitarea unor interpretări abuzive, precum și întru asigurarea respectării principiului predictibilității normei juridice la **art. 38 alin. (14)** după cuvântul „*membrilor*” se va scrie cuvântul „*desemnați*”.

18. La **art. 43 alin. (4)** cuvintele „*poate fi*” se vor substitui prin cuvintele „*va fi*”.

19. În temeiul rigorilor Legii nr. 100/2017 recomandăm divizarea normei de la **art. 45** „Degrevarea de atribuțiile de la locul de muncă permanent sau convocarea funcționarilor electorali. Modalitatea de remunerare și garanțiile funcționarilor electorali” ținând cont de conținutul amplu al normei acestuia, precum și de spectrul de reglementare.

20. Întru evitarea unor interpretări abuzive la **art. 45 alin. (2) și (3)** cuvintele „*se/o transmite imediat*” urmează a fi substituite printr-un termen fix.

20.1. Întru asigurarea preciziei normei juridice obiectăm necesitatea revizuirii normelor **art. 45 alineatele (5), (8)-(10)** în sensul substituirii

textului *”salariul mediu pe economie”* cu textul *”salariul mediu lunar pe economie”* la cazul corespunzător.

20.2. Prevederile **art. 45 alin. (9) și (10)**, în partea ce vizează *„aparatul de lucru”* necesită a fi expuse într-un articol aparte.

21. Ținând cont de obiectivele Legislativului vis-a-vis de UTA Găgăuzia, precum și de multiplele proiecte de acte normative parvenite în Parlament în legătură cu determinarea statutului Comisiei Electorale din Găgăuzia, recomandăm completarea **Capitolului III** din proiect cu un articol nou prin care să fie statuat expres că în cadrul alegerilor parlamentare, alegerilor prezidențiale, referendumurilor naționale Comisia Electorală Centrală din Găgăuzia are statut de consiliu electoral de circumscripție de nivelul al doilea, iar în cazul alegerilor locale în Adunarea Populară sau a Guvernatorului Găgăuziei aceasta are statut de Comisie Electorală Centrală.

22. Conform art. 54 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 100/2017 terminologia utilizată în proiectele actelor normative este constantă și uniformă. Ținând cont de particularitățile noțiunilor expuse la art. 1 din proiect atragem atenția la conținutul neuniform al prevederilor **art. 51** din proiect unde în mare parte se operează cu termenul *„concurenți electorali”*, iar la **alin. (8)** *„partidele politice, blocurile electorale și candidații independenți”*. Întru evitarea unor eventuale neconcordanțe recomandăm revizuirea acestor termeni din conținutul articolului.

23. Întru respectarea rigorilor Legii nr. 100/2017 în ceea ce privește terminologia utilizată, ținând cont de prevederile art. 1 și art. 55 din prezentul proiect de lege prin care persoana responsabilă de finanțele concurentului electoral este definită – *„trezorier”*, recomandăm substituirea cuvintelor *„persoanelor responsabile”* de la **art. 58 alin. (4)** prin termenul *„trezorierilor”*.

24. La **art. 60 alin. (3)** nu este clar ce se are în vedere prin expresia *„statutul de alegător”* de la **lit. h)**.

25. La art. 55 alin. (5) din Legea nr. 100/2017 este statuat că, *„în cazul în care se face trimitere la o normă juridică care este stabilită în alt act normativ, pentru evitarea reproducerii normelor complementare, se face trimitere la elementul structural sau constitutiv respectiv, indicându-se denumirea, numărul și anul adoptării, aprobării sau emiterii actului citat”*. Astfel, ținând cont de rigorile normei citate supra, recomandăm completarea la final a normei **art. 61 alin. (3)** din proiect cu textul *”aprobat de Comisia Electorală Centrală”*.

26. Întru asigurarea uniformității terminologiei, precum și pentru a evita neconcordanțele dintre normele care au același obiect de reglementare recomandăm revizuirea/completarea normei de la **art. 62 alin. (1)**, în partea

„ce vor cuprinde” listele electorale, ținând cont de prevederile art. 61 alin. (2) și art. 62 alin. (4) din proiect.

27. Ținând cont de importanța și impactul prezentului proiect de act normativ, precum și întru asigurarea respectării principiului predictibilității normelor juridice recomandăm completarea **Capitolului VI „Listele Electorale”** cu articole separate prin care să fie reglementate transparent procedeele precum: „Radierea din listele electorale”, „Actualizarea listelor electorale”, „Îndreptarea omisiunilor sau erorilor din Lista electorală”.

28. Art. 64 alin. (5) lit. c) se va completa la final cu textul „și datele de contact ale acesteia”.

29. La pct. 6 din Regulamentul cu privire la activitatea Comisiei Electorale Centrale, aprobat prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 137/2006 *„hotărârile Comisiei, adoptate în limitele competenței sale, sânt acte administrative cu caracter individual sau normative, executorii pentru organele electorale inferioare, toate autoritățile publice, întreprinderi, instituții și organizații, persoane cu funcții de răspundere, partide, alte organizații social-politice și organele acestora, precum și pentru toți cetățenii”*. În acest context, întru asigurarea uniformității terminologiei utilizate, recomandăm substituirea la **art. 65 alineatele (2) și (4)** a cuvintelor *„actele administrative normative”* prin cuvântul *„hotărârile”*.

30. La **art. 67 alin. (4) lit. b)** recomandăm de precizat *„în modul stabilit la art. 65 alin. (9)”*.

30.1. Art. 67 alin. (5) lit. a) se va completa la final cu textul *„conform art. 65 alin. (8)”*.

31. În vederea respectării rigorilor tehnicii legislative, recomandăm trimiterea la prevederile normelor juridice din conținutul **art. 68 alin. (11)** să fie expuse în ordinea cronologică în care acestea se regăsesc în cuprinsul articolului.

32. Cu referire la conținutul normei de la **art. 69 „Desemnarea și confirmarea reprezentanților în organele electorale și instanțele de judecată”** atragem atenția la prevederile pct. 24 din Codul bunelor practici în materia electorală prin care se recomandă adoptarea *„regulilor care ar garanta un grad de reprezentare echilibrată a femeilor și bărbaților în organele electorale, sau chiar de paritate”*.

În acest context recomandăm revizuirea conținutului articolului menționat și completarea acestuia cu un alineat nou prin care să fie statuat gradul de reprezentare/desemnare femei/bărbați în organele electorale.

33. Ținând cont de obiectul de reglementare al normei, la **art. 70 alin. (3)** cuvintele *„campania”, „campanie”* se vor substitui prin cuvintele *„agitația”* și respectiv *„agitație”*.

34. A doua propoziție de la **art. 71 alin. (6)** se va expune într-un alineat separat.

35. Cu referire la norma **art.74** din proiect recomandăm examinarea oportunității includerii în conținutul articolului dat a unei norme prin care să fie statuat că predarea și distribuirea buletinelor de vot se fac în pachete sigilate pe bază de proces-verbal.

35.1. Din conținutul **art. 74** nu este clar unde se păstrează buletinele de vot care urmează a fi predate birourilor electorale ale secțiilor de votare constituite în afara Republicii Moldova. La fel, proiectul nu reflectă modul și procedura de predare-primire acestora.

36. Ținând cont de diferența de fus orar recomandăm includerea în textul art. 75 precizării referitoare la ora de votare în secțiile de votare aflate în afara țării cu fuse orare diferite de cel a Republicii Moldova.

37. În conținutul **art. 76** nu se regăsesc reglementări în ceea ce privește securitatea voturilor deja exprimate, precum și a buletinelor neutilizate. Nu este claritate cu privire la cine și cum asigură securitatea acestora în condițiile enumerate în conținutul articolului nominalizat.

38. La art. 75 din proiect este statuat că „*votarea se efectuează în ziua alegerilor între orele 7.00 și 21.00*”.

Art. 80 alin. (1) prevede că, „*în ziua alegerilor, la ora 7.00, președintele biroului electoral al secției de votare, președintele biroului electoral al secției de votare, în prezența a cel puțin jumătate din membrii biroului, verifică urnele de vot, le sigilează, verifică existența listelor electorale, buletinelor de vot, ștampilelor și întocmește un proces-verbal în două exemplare. Procesul-verbal este semnat de toți membrii prezenți ai biroului electoral și un exemplar se introduce în urna de vot, după care președintele declară votarea deschisă.*”

În contextul celor expuse apare întrebarea, cum se procedează dacă la ora 7.00 la secția de votare deja se prezintă alegătorii pentru ași exercita dreptul vot? Cât de corect este ca aceștia să aștepte ca președintele biroului electoral să exercite cele stabilite prin norma menționată supra? Recomandăm revizuirea normei date și examinarea oportunității de a stabili deschiderea secției de votare la ora 6.00.

38.1. Prohibiția expusă în a doua propoziție al **art. 80 alin. (3)** ar fi bine să vizeze și funcționarii electorali care activează în cadrul biroului electoral.

38.2. Caracterul general și neclar al frazei „*în cazul în care alegătorul, din motive de sănătate sau alte motive temeinice*” din conținutul **art. 80 alin. (4)** poate atrage interpretări eronate și aplicări abuzive. Astfel, întru asigurarea caracterului transparent, clar și predictibil al normei juridice recomandăm substituirea cuvintelor citate supra prin cuvintele „*alegătorii*”

din țară, netransportabili din motive de boală sau invaliditate” la forma gramaticală necesară.

38.3. Tot aici atragem atenția că proiectul dat nu stabilește careva specificări/precizări în ceea ce privește exercitarea dreptului la vot de către alegătorii nevătători.

38.4. Recomandăm completarea articolului cu un alineat nou prin care să fie prevăzut că „în raza teritorială a unei secții de votare se utilizează o singură urnă de vot mobilă”.

39. La **art. 81 alin. (1)** textul „După expirarea timpului rezervat votării” se va substitui cu textul „La ora 21.00,”.

39. 1. Propunem completarea **art. 81** cu un alineat nou unde va fi prevăzut că alegătorii care la ora 21.00 se află în localul de vot își exercită dreptul de vot.

39.2. La **art. 81 alin. (7)** este necesar de precizat în câte exemplare se întocmește procesul verbal.

39.3. Ne fiind explicate/precizate în conținutul proiectului de act normativ termenii „*circumstanțe extraordinare și obiective*” de la **art. 81 alin. (10)** poartă un caracter coruptibil, fapt ce poate atrage interpretări eronate și/sau abuzive.

40. Prevederile **art. 82 alin. (2)** contravin normei de la art. 79 alin. (2) din proiect, în partea ce ține de modul de exercitarea a votului.

41. Cu referire la numărul de procese-verbale stabilit la **art. 83 alin. (2)** atragem atenția la prevederile pct. 46 din Codul bunelor practici în materia electorală unde este prevăzut că „procese-verbale trebuie să fie disponibile în mai multe exemplare...; o copie trebuie imediat afișată pe panoul informativ, o altă copie trebuie păstrată la secția de votare și a treia copie trebuie remisă comisiei sau autorității superioare competente”.

42. Prevederile **art. 88 alin. (2)** urmează a fi excluse din conținutul articolului dat și inserate în cuprinsul art. 1 „Noțiuni generale”.

Tot aici, ținând cont de definiția acordată termenului de „*observator național*” prin prezentul proiect de lege atragem atenția la prevederile pct. 87 din Codul bunelor practici în materie electorală unde este prevăzut că, „există trei categorii de observatori: observatori naționali care susțin un anumit partid sau candidat, observatori naționali care nu susțin vre-un partid sau candidat concret, și observatori internaționali”.

Astfel, recomandăm revizuirea conținutului normei **art. 88** prin prisma obiecțiilor expuse și recomandărilor Codului bunelor practici în materie electorală.

43. Întru respectarea prevederilor art. 55 alin. (5) din Legea nr. 100/2017 **art. 91 alin. (7)** din proiect se va completa la final cu textul „*al Republicii Moldova nr. 174/2018*”.

44. Referindu-ne la prevederile **art. 92 alineatele (4) și (5)** atragem atenția la respectarea rigorilor Legii nr. 100/2017 în ceea ce privește trimerile la alte acte normative, în mod special, la norma de la alin. (5) al art. 55.

Totodată, întru asigurarea preciziei normei, recomandăm ca în conținutul alineatelor menționate supra să fie prevăzute expres trimerile la numărul articolelor din actele normative la care se face trimerere.

45. În contextul asigurării realizării depline a dreptului electoral pentru toți subiecții vizați/implicați în acest exercițiu, ținând cont de faptul că, orice încălcare a regulilor procesului electoral, afectează dreptul tuturor cetățenilor, recomandăm revizuirea prevederilor **art. 94 alin. (1)** întru extinderea categoriilor de persoane cu drept de contestare în condițiile Capitolului XIII din cod.

45.1. Tot aici, remarcăm că norma la care se face trimerere în conținutul **art. 94 alin. (1)** - „art. 27 lit. g)”, nu stabilește careva condiții ci determină una din atribuțiile Comisiei Electorale Centrale.

46. La **art. 98 alin. (3)** considerăm oportun de a specifica că „în perioada electorală” programul instanțelor de judecată se organizează în așa fel încât contestațiile să poată fi dispuse și examinate fără întârziere.

47. Întru respectarea principiilor de legiferare de la art. 3 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 100/2017, considerăm oportun ca la **art. 103 alin. (1)** să fie menționate expres articolele din Codul penal la care se face referință.

48. La **art. 104 alin. (1)** reiterăm obiecția expusă la pct. 47 din prezentul aviz.

49. Remarcăm conținutul contradictoriu dintre prevederile **art. 122 alin. (2) lit. c)** unde este stabilit „2 %” ca prag minim de reprezentarea pentru un candidat independent și **art. 123 alin. (3)** unde „*candidatul independent se consideră ales dacă numărul de voturi valabil exprimate obținute de el constituie cel puțin unu la sută din voturile valabil exprimate în ansamblu pe țară.*”

50. Cu referire la stabilirea datei alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, **art. 135** din proiect, ținem să menționăm că situațiile în care survine vacanța funcției, enumerate în conținutul art. 90 din Constituție, după circumstanțe, pot fi împărțite în două categorii: situații previzibile (expirarea mandatului) și situații imprevizibile (decesul, demisia). În aceste condiții, întru asigurarea continuității funcției precum și întru evitarea împrejurărilor ce ar crea/atrage viduri în exercitarea funcției considerăm că stabilirea datei alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova ar trebui să fie expusă/tratată în mod diferit, în dependență de situație.

51. Ținând cont de prevederile Legii nr. 436/2006 privind administrația publică locală unde sunt determinate trei niveluri ale autorităților administrației publice locale – nivelul întâi, nivelul al doilea și nivelul special - unitatea teritorială autonomă Găgăuzia, recomandăm revizuirea proiectului de lege și ajustarea conținutului acestuia la cadrul legal în vigoare. Drept exemplu la **art. 139 alin. (1)** cuvintele „ale Republicii Moldova” necesită a fi substituite prin cuvintele „și unitatea teritorială autonomă Găgăuzia”.

52. Termenul de „24 de ore” de la **art. 147 alin. (2)** din proiect îl considerăm prea mic/insuficient pentru totalizarea rezultatelor alegerilor, motiv pentru care recomandăm păstrarea termenului de „3 zile” stabilit de cadrul legal în vigoare (art. 121 alin. (3) din Codul electoral).

53. Cu referire la prevederile **art. 149 alin. (2)** atragem atenția la faptul că prin conținutul său norma nu stabilește în ce mod candidatul ales urmează să confirme faptul că nu este membru al vreunui partid. Tot aici, recomandăm examinarea oportunității declarării de către candidat și a altor incompatibilități care ar putea exista.

54. Ținând cont de existența în cadrul legal național a Legii nr. 1234/2000 cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova și de obiectul de reglementare al acesteia, precum și întru evitarea dublării normelor legale, recomandăm expunerea prevederilor **art. 150** din proiect în următoarea redacție:

„Articolul. 150. Investirea în funcție

După validarea mandatului Președintele Republicii Moldova este investit în funcție potrivit cerințelor Legii nr. 1234/2000 cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova.”

55. Remarcăm neconcordanța dintre norma **art. 154 alin. (2)** din proiect și art. 13 din Legea nr. 1234/2000 în ceea ce privește organizarea alegerilor noi.

56. În contextul obiecțiilor/recomandărilor expuse la pct. 21 din prezentul aviz, ținând cont de prevederile art. 111 din Constituția Republicii Moldova, precum și a Legii nr. 344/1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei, recomandăm completarea **Titlului V** din proiect cu un articol separat prin care să fie reglementate/reflectate rigori ce ar viza locul și rolul Comisiei electorale din Găgăuzia în sistemul electoral național, în cadrul alegerilor locale generale. Tot aici considerăm oportun să fie incluse și trimiteri/norme generale cu referire la organizarea și desfășurarea alegerilor în Adunarea Populară a Găgăuziei, alegerilor Guvernatorului Găgăuziei.

57. Norma de la **art. 160** necesită a fi expusă conform rigorilor art. 54 alin. (1) lit. a) și b) din Legea nr. 100/2017.

58. Ținând cont de denumirea capitolului VII din proiect la **art. 162** din denumire și din conținutul acestuia se vor exclude cuvintele „*depunerea candidaturilor*”.

59. Întru asigurarea uniformității termenilor utilizați în conținutul actului normativ recomandăm revizuirea și conformarea expresiei „*depunerea candidaturilor*” din **articolele 163 și 164** prevederilor/noțiunilor utilizate în cuprinsul capitolului VII din proiect .

60. Din conținutul **art. 173 alin. (3)** nu este clar cum se va proceda în cazul în care candidatul rămas nu a întrunit condiția de a fi votat de „*cel puțin jumătate din voturile alegătorilor care au participat la alegeri*”.

61. Recomandăm revizuirea normei de la **art. 174 alin. (4)** ținând cont de prevederile art. 13 alin. (1) din Legea nr. 436/2006 privind administrația publică locală.

62. Remarcăm conținutul neuniform al normelor de la **articolele 175 și 176** din proiect. Acestea fiind asemănătoare după conținut, sunt expuse structural în mod diferit.

63. Conform art. 54 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 100/2017 „*terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative*” prin urmare, întru evitarea unor neconcordanțe recomandăm revizuirea conținutului **art. 188** din proiect și conformarea terminologiei utilizate în conținutul acestuia la termenii statuați în cuprinsul art. 89 din Constituție.

64. La **art. 194 alin. (2)** considerăm necesar ca în conținutul normei să fie specificat care anume din alineatele art. 65 vizează și colectarea semnăturilor pentru susținerea referendumului republican.

65. Conform Legii nr. 436/2006 în Republica Moldova există trei niveluri ale autorităților administrației publice locale – nivelul întâi, nivelul al doilea și nivelul special - unitatea teritorială autonomă Găgăuzia. În acest context recomandăm revizuirea conținutului normei **art. 195 alin. (3)** și ajustarea acesteia la cadrul legal în vigoare.

66. Întru asigurarea clarității normei juridice la **art. 197 alin. (1)** considerăm necesar de specificat dacă procesul-verbal trebuie să fie semnat de toți membrii grupului de inițiativă, sau doar de câțiva din aceștia?

67. La **art. 198 alin. (1)** reiterăm obiecția expusă la pct. 65 din prezentul aviz.

68. La **art. 199** în denumirea lui cuvântul „*ectorale*” se va substitui prin cuvântul „*electorale*”.

Tot aici, în conținutul articolului, după cuvântul „*birourilor*” se va scrie cuvântul „*electorale*”.

69. Cu referire la conținutul **art. 200 alin. (2) lit. c)** apare întrebarea dacă copia statutului partidului politic, care însoțește cererea privind înregistrarea în calitate de participant la referendum, trebuie să fie autenticată notarial sau nu?

69.1. Ținând cont de prevederile art. 200 alin. (3) la **alin. (5)**, al aceluiași articol, după cuvintele „*partidului politic*” norma se va completa cu textul „, *blocului electoral*”.

70. La **art. 225 alin. (4) lit. b)** propunem să fie specificat „*conform art. 224 alin. (1)*”.

71. La **art. 237 alin. (1)** cifra romană „X” se va substitui cu cifrele „XI”.

72. Întru respectarea rigorilor art. 55 alin. (5) din Legea nr. 100/2017 unde este statuat că, „*în cazul în care se face trimitere la o normă juridică care este stabilită în alt act normativ, pentru evitarea reproducerii normelor complementare, se face trimitere la elementul structural sau constitutiv respectiv, indicând-se denumirea, numărul și anul adoptării, aprobării sau emiterii actului citat*” la **art. 239** textul „*Legea privind administrația publică locală*” se vor substitui prin textul „*Legea nr. 436/2006 privind administrația publică locală*”.

73. Cu referire la norma de la **art. 240** reiterăm obiecția expusă la pct. 62 din prezentul aviz și atragem atenția asupra structurii neuniforme a conținutului normelor juridice din proiect asemănătoare după conținutul său organizatoric.

74. În vederea respectării rigorilor art. 47, 48 din Legea nr. 100/2017 obiectăm necesitatea revizuirii conținutului și structurii **Titlului VII** din proiect și conformarea cuprinsului acestuia normelor menționate.

74.1. În ceea ce privește termenul de intrare în vigoare a proiectului de lege stabilit la **art. 244** remarcăm norma art. 56 alin. (1) din Legea nr. 100/2017 unde este stabilit că „*actele normative intră în vigoare peste o lună de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova sau la data indicată în textul actului normativ, care nu poate fi anterioară datei publicării*”. În cazul când, se propune o altă dată de intrare în vigoare, cu excepția de la alin. (2) și (3) al aceluiași articol, autorii urmează să argumenteze în nota informativă necesitatea urgentării.

În concluzie.

1. În contextul obiecțiilor expuse, remarcăm necesitatea revizuirii detaliate a textului proiectului de lege **nr. 288 din 13.07.2022** întru ajustarea conținutului acestuia la exigențele normelor tehnicii legislative, Legii nr. 100/2017, întru evitarea dublării prevederilor cadrului național în vigoare, precum și prevenirea dispersării normelor cu același conținut și/sau scop în acte legislative diferite. Astfel, atragem atenția asupra următoarelor momente: în conținutul proiectului autorii operează cu noțiuni care poartă un caracter neclar și imprevizibil, precum „se transmite imediat”, „în termen proxim”, „după caz”, „în situații individuale”, „cel mai scurt timp posibil”, „cu excepția unor circumstanțe extraordinare și obiective”, „în mod urgent” ș.a. fapt ce poate atrage interpretări eronate/abuzive (art. 45, 47, 50, art. 68, 81, 97, ș.a); remarcăm ne uniformitatea termenilor în unele cazuri în conținutul normelor se folosește cifra de „1/3”, iar în alte cazuri aceleași cifre sunt scrise cu litere „o treime”; obiectăm expunerea neuniformă a normelor care după conținutul său organizatoric sunt asemănătoare, etc.

Menționăm că obligativitatea respectării normelor de tehnică legislativă la elaborarea actelor normative este constatată de Curtea Constituțională printr-un șir de hotărâri. Astfel, prin HCC nr. 26/2016 (§ 51), HCC nr. 2/ 2018 (§ 45) și HCC nr. 6/ 2019 (§ 39-41), Curtea a reținut că la elaborarea unui act normativ **legiuitorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor de calitate.** De asemenea, textul legislativ trebuie să corespundă principiului unității materiei legislative sau corelației între textele reglementării, pentru ca persoanele să-și poată adapta comportamentul la reglementările existente, ce exclud interpretările contradictorii sau concurența între normele de drept aplicabile. Prin hotărârile menționate mai sus Curtea subliniază că legea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține și **să evite paralelismele legislative, ce generează incertitudine și insecuritate juridică. Or, în procesul de legiferare este interzisă instituirea aceluiași reglementări în mai multe articole sau alineate din același act normativ ori în două sau mai multe acte normative.** Astfel, Curtea Constituțională a reținut că previzibilitatea și claritatea constituie elemente indispensabile ale constituționalității unei norme, care în activitatea de legiferare acestea nicidecum nu pot fi omise.

2. Ținând cont de rezonanța proiectului supus avizării, precum și de impactul acestuia, atragem atenția la faptul că conform Codului electoral nr. 1381/1997 mandatul aleșilor locali este de 4 ani. Ultimele alegeri locale generale din Republica Moldova au avut loc la data de 20 octombrie 2019. Următoarele alegeri locale în Republica Moldova ar urma să aibă loc în anul 2023.

În acest context, ținând cont de perioada examinării prezentului proiect de lege, este oportun să remarcăm prevederile pct. 65 din Codul bunelor practici

în materie electorală (CDL-AD (2002) 23rev), unde **este recomandat de a nu modifica legislația electorală „cu puțin timp (mai puțin de un an) înainte de alegeri. Chiar în absența unei intenții de manipulare, modificările vor fi dictate de interesele iminente ale partidului politic”.**

Ecaterina BURLACU
Șef Direcție drept privat

ex: E. Geru
tel: 820-580